

Ilmastorahoitus ja Suomi

YKSIKÄÄN VALTIO ei vältty ilmastonmuutoksen vaikutuksilta. Ne kuitenkin tuntuvat hyvin eri tavoin eri puolilla maailmaa ja eri yhteiskuntaluokissa. Eniten ilmastonmuutoksen seurauksista kärsivät kehitysmaiden köyhät, jotka ovat vähiten vastuussa ongelman aiheuttamisesta.¹

Varakkaat voivat hintojen noustessa maksaa ruuastaan enemmän, kääntää helteessä ilmastointilaitetta kovemmalle tai halutessaan muuttaa uuteen kotimaahan. Köyhille muutokset tarkoittavat taistelua eloonjäämisestä, kun merenpinnan nousu on tuhonnut kaiken omaisuuden, kuivuus on polttanut pellot tai juomakelpoista vettä ei enää ole saatavilla.

KANSAINVÄLINEN ILMASTORAHOTUS on tärkeä työkalu kamppailussa ilmastonmuutosta, köyhyyttä ja eriarvoisuutta vastaan. Suomen tuella on hiljattain tuotu aurinkosähköä tansanialaisiin koteihin² ja tuettu Sudanin sopeutumista ilmastonmuutoksen sääpalveluja parantamalla³.

Ilmastorahoituksen tasosta ja pelisäännöistä neuvotellaan kansainvälisillä areenoilla tiiviisti vuoden 2018 loppuun saakka, jolloin neuvottelut Pariisin ilmasopimuksen pelisäännöistä tulee saada valmiiksi⁴. Sopimuksen toimeenpano alkaa vuonna 2020.

Tämä ajankohtaiskatsaus kertoo Suomen ilmastorahoituksen nykytilasta, rahoituksen kansainvälisistä suuntauksista ja siitä, mitä kysymyksiä kansainvälisen yhteisön tulee YK:n ilmastoneuvotteluissa vielä ratkaista.

Suomen tulee:

- ✓ varmistaa, että ilmastorahoitus on uutta ja lisäistä suhteessa kehitysyhteistyövaroihin
- ✓ palauttaa EU:n päästöhuutokauppatulot ilmasto- ja kehitysrahoitukseen
- ✓ ohjata vähintään puolet ilmastorahoituksesta sopeutumiseen
- ✓ varmistaa, ettei lainoja lasketa ilmastorahoitukseksi
- ✓ linjata kehityspoliittisen selonteon yhteydessä Suomen ilmastorahoituksen painopisteet, vähiten kehittyneille maille suunnatun tuen osuus sekä vuoteen 2025 ulottuva suunnitelma rahoituksen tasaisesta kasvusta
- ✓ edistää yhtenäistä ilmastorahoituksen määritelmää, joka edistää kansainvälisesti sovitujen ilmasto- ja kehitystavoitteiden saavuttamista
- ✓ jatkaa ilmastorahoituksen läpinäkyvää raportointia ja edistää myös jatkossa käytäntöjen yhtenäistämistä EU:ssa ja kansainvälisesti
- ✓ varmistaa, että Suomen politiikka on johdonmukaista: kaikkien rahavirtojen tulee edistää ilmastokestävää kehitystä

1 Hallegatte et al. (2016)

2 Rätty (2016)

3 Ulkoministeriö (2015c)

4 UNFCCC (2016, päätös 1/CMA.1)

KEPAN AJANKOHTAISKATSAUS 21, 2017

JULKAISIJA

Kepa ry

JULKAISTU

Lokakuu 2017

ISBN (NID)

ISBN 978-952-200-252-5

ISBN (PDF)

ISBN 978-952-200-253-2

ISSN

ISSN 1797-9412

KIRJOITTAJA

Tuuli Hietaniemi

SEKÄ

Outi Hakkarainen
Anna-Stiina Lundqvist
Tiina Hakkarainen

TAITTO

Teemu Kumpulainen

KANNEN KUVA

iStock / kuvankäsittely Teemu Kumpulainen

KEPA RY

Elimäenkatu 25–27
00510 Helsinki, Finland
+358 9 584 233
info@kepa.fi
kepa.fi

*Kepan toimintaa tuetaan ulkoministeriön
kehitysyhteistyövaroista.*

Sisällys

Ilmastonmuutos lisää eriarvoisuutta	4
Rahoituksen kansainvälinen kuva	6
Määrä nousussa	6
Laadussa parantamisen varaa	7
100 miljardia dollaria – paljon vai vähän?	7
Suomen ilmastorahoitus murroksessa	8
Painopiste lahjasta sijoitukseen	9
Finnfundin sijoituksissa painottuu ilmasto	11
Ilmastotoimia Maailmanpankin kautta	11
Miksi aina jauhetaan rahasta?	12
Suomen tuki sopeutumiseen	13
Tulevan rahoitustason läpinäkyvyys heikentynyt	13
Päästökauppatulot ilmastolta teollisuudelle	13
Ilmastorahoituksen tulevaisuus	14
Kaikkeen ei voi sopeutua	14
Hyvällä raportoinnilla parempia tuloksia	14
Suomen ilmastotyö kehitysyhteistyövaroista	15
Suomen raportointikäytännöt saavat kiitosta	15
Tanska ja Norja suurpiirteisiä	16
Lähteet	18

Ilmastonmuutos lisää eriarvoisuutta

VUONNA 2015 maailman maat tekivät historiaa. Pariisin ilmastopimuksen¹ avulla globaalit rahavirrat päätettiin kääntää ongelmista ratkaisuihin, hiilivoimaloista ja öljynporauskentistä tuuli- ja aurinkovoimaan ja energiansäästöön. Rahavirrat on käännettävä, jotta maapallon keskilämpötilan nousu on mahdollista rajata Pariisissa sovittuihin raameihin, puoleentoista asteeseen² verrattuna esiteolliseen aikaan.

Pariisissa sovittiin, että vuoteen 2020 mennessä vauraiden maiden mobilisoima rahoitus kehitysmaiden ilmastotoimiin nostetaan sataan miljardin Yhdysvaltain dollarin vuositasolle. Sitoumus ulottuu vähintään vuoteen 2025 saakka. Keskustelu sen jälkeisistä tavoitteista tulee aloittaa ajoissa.

Sitoumus ei ole uusi. Suomi ja muut vauraat maat lupasivat jo 25 vuotta sitten YK:n ilmastopimuksessa³ tukea kehitysmaita ilmastomuutoksen hillitsemisessä ja sen vaikutuksiin sopeutumisessa.

Rahoituksella on kaksi päätarkoitusta. Sillä tuetaan ke-

hitysmaiden toimia ilmastomuutoksen hillitsemiseksi, eli vauhditetaan maiden omia päästövähennyksiä. Lisäksi sillä autetaan maailman köyhimpien ja haavoittuvimpien ihmisten sopeutumista ilmastomuutoksen vaikutuksiin, jotta he voisivat elää ihmisarvoista elämää.

Ilmastonmuutos ja köyhyys ovat globaaleja ongelmia, jotka ovat tiiviisti yhteydessä toisiinsa. Ilmastonmuutoksen aiheuttama elinympäristön köyhtyminen, tulvat, kuivuus, merenpinnan nousu, kuumuusallot, hirmumyrskyt, vesipula ja muut ongelmat tuntuvat erityisesti jo ennestään erittäin köyhillä alueilla.

Maailmanpankin tutkimuksen⁴ mukaan matalan tulotason maat trooppisilla ja subtrooppisilla alueilla ovat kaikkein haavoittuvimpia ilmastomuutokselle. Samalla näiden maiden tuottama osuus globaaleista kasvihuonekaasupäästöistä on marginaalinen (ks. kuvaaja sivulla 5). Seurauksista siis kärsivät ihmiset, jotka ovat vähiten vastuussa ongelman aiheuttamisesta.

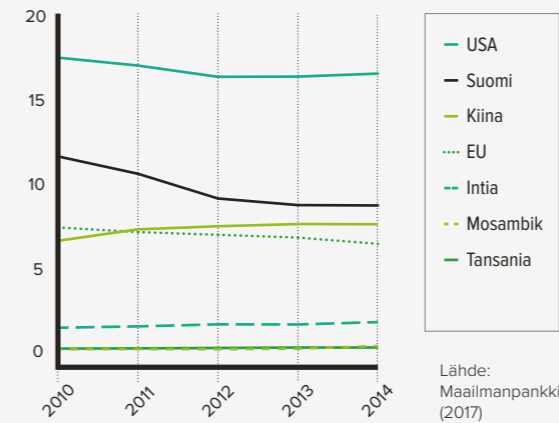
Äärimmäisestä köyhyydestä voi nousta, mutta sinne voi

1 UNFCCC (2015)
2 Paris Agreement, Article 2, 1(a) Holding the increase in the global average temperature to well below 2°C above pre-industrial levels and pursuing efforts to limit the temperature increase to 1.5°C above pre-industrial levels, recognizing that this would significantly reduce the risks and impacts of climate change.
3 UNFCCC (1992)

4 Kurukulasuriya ja Rosenthal (2013)

Vuotuiset hiilidioksidipäästöt

CO₂-tonnia henkeä kohti

Jopa sata miljoonaa ihmistä vajoaa takaisin köyhyyteen vuoteen 2030 mennessä, mikäli ilmastokysymyksiin ei suhtauduta vakavasti.

myös helposti vajota takaisin. Ilmastonmuutos on suuri riski etenkin ihmisille, jotka elävät lähellä köyhyysrajaa. Heillä ei ole rikkaiden taloudellista puskuria turvanaan. On hyvin eri asia menettää ainoa lehmänsä kuin sadan lehmän laumasta kymmenen.

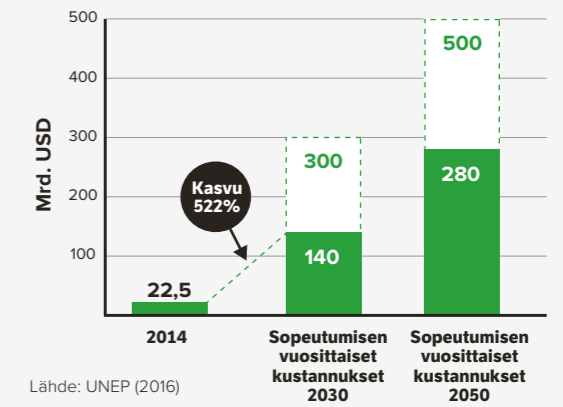
Maailmanpankin mukaan jopa sata miljoonaa ihmistä vajoaa takaisin köyhyyteen vuoteen 2030 mennessä, mikäli ilmastokysymyksiin ei suhtauduta vakavasti.⁵ Ilman riittäviä toimia köyhyys lisääntyy erityisesti Saharan eteläpuolisessa Afrikassa ja Intiassa. Näillä alueilla asuu paljon ihmisiä, joiden toimeentulo riippuu pitkälti maataloudesta.⁶

Ilmastorahoitus on niin tärkeää, että siihen tulisi varata aidosti uusia varoja. Silti monet valtiot – myös Suomi – kattavat ilmastotoimet köyhyyden vähentämiseen tarkoitusta kehitysavusta. Ilmastorahoitus vie jo nyt kasvavan siivun kehitysyhteistyömäärärahoista, ja kattoi vuonna 2014 viidenneksen kaikesta kehitysavusta.⁷

Kehitysyhteistyötä tarvitaan sen alkuperäiseen tarkoitukseen: köyhyyden vähentämiseen. Äärimmäinen köyhyys ei ole poistunut mihinkään. Päinvastoin, YK on varoittanut aliravittujen määrän kääntyneen nousuun ensimmäistä kertaa 2000-luvulla⁸, lähes 800 miljoonaa ih-

5 Hallegatte et al. (2016)
6 Rozenberg ja Hallegatte (2015, 4–5)
7 Oxfam (2016, 17)
8 FAO, IFAD, UNICEF, WFP ja WHO (2017, ii)

Sopeutumisrahoituksen tarve arvioitua suurempi

mistä elää äärimmäisessä köyhyydessä⁹ ja joka minuutti keskimäärin 24 ihmistä joutuu jättämään kotinsa¹⁰.

Ilmastorahoituksen tarve vastaa mittaluokaltaan kansainvälistä kehitysapua, jota annettiin vuonna 2016 noin 143 miljardia dollaria. Jos ilmastotuki nipistetään kehitysavusta, jää äärimmäisen köyhyyden, nälän ja eriarvoisuuden vähentämiseen lopulta vain rippeet.

Tukea ilmastotoimiin tarvitaan akuutisti. Siitä huolimatta tarpeiden ja todellisuuden välillä ammittaava rahoituskuilu.¹¹

YK:n ympäristöohjelma UNEPin mukaan pelkästään ilmastomuutoksen sopeutumisen kulut ovat vuonna 2030 vähintään 140 ja enintään 300 miljardia dollaria, ja vuoteen 2050 mennessä niiden odotetaan kasvavan jopa 500 miljardiin dollariin vuodessa. Summa on viisinkertainen verrattuna siihen, mihin vauraat maat ovat nyt sitoutuneet – ja kattaa ainoastaan ilmastomuutoksen sopeutumisen.

Vuonna 2014 ilmastomuutoksen sopeutumista kehitysmaissa tuettiin 22,5 miljardilla dollarilla, murto-osalla tulevasta tarpeesta.

9 UNDP (2017)
10 UNEP (2016, 26)
11 UNEP (2016, 40)

Yhä suurempi osuus maailman kehitysavusta on ilmastorahoitusta

Lähde: Oxfam (2016)

Rahoituksen kansainvälinen kuva

KÖÖPENHAMINAN ILMASTOKOKOUKSESSA vuonna 2009 päätettiin kehitysmaille suunnatusta sadan miljardin dollarin ilmastorahoituksesta.

Alkuun rikkaat maat – myös Suomi – sitoutuivat rahoittamaan kehitysmaiden ilmastotoimia lyhyellä aikavälillä yhteensä 30 miljardilla dollarilla vuosina 2010–2012 (ns. Fast Start Finance). Suomen osuus lyhyen aikavälin rahoituksesta oli 110 miljoonaa euroa.

Sadan miljardin dollarin vuositasolle tulee päästä vuoteen 2020 mennessä. Rahoitus on ehdollista kehitysmaiden päästövähennyksille ja niistä raportoinnille. Pariisin ilmastopöytäkirjassa rahoituslupaus ulotettiin vuoteen 2025 saakka.

Rahoituksen on määrä olla uutta ja lisäistä ja kohdentua tasapuolisesti ilmastomuutoksen hillintään ja sen vaikutuksiin sopeutumiseen. Sopeutumisen osalta sovittiin, että haavoittuvimmat maat, kuten vähiten kehittyneet eli LDC-maat (Least Developed Countries), pienet saarivaltiot ja Afrikan maat, ovat etusijalla.

Ilmastorahoitus kattaa sekä julkisen, yksityisen että niin sanotuista innovatiivisista rahoituslähteistä¹² saatavan rahoituksen. Julkisen ilmastorahoituksen osuudesta ja vastuunjaosta ei ole vielä sovittu, joten EU:n tai Suomen maksumuutusta ei tarkalleen tiedetä¹³.

¹² Sandahl (2012)

¹³ Valtiovarainministeriön vuonna 2009 laatiman arvion mukaan Suomen vuotuinen budjettirahoitteinen maksuosuus olisi pitkällä aikavälillä noin 70–200 miljoonaa euroa.

OECD-maiden ilmastorahoituksesta...

...lahjamoitoista tukea VAIN 25%	...tukea vähiten kehittyneille maille VAIN 18%	...tukea sopeutumiseen VAIN 18%*
--	--	--

*) Puhtaan sopeutumisrahoituksen osuus 16 prosenttia. Lisäksi annettu 17 prosentin edestä tukea, joka kohdistuu sekä hillintään että sopeutumiseen. Jos arvioidaan, että tästä läpileikkaavasta tuesta puolet kohdistuisi sopeutumiseen, nousee sopeutumisen osuus noin 25 prosenttiin.

Määrä nousussa

Teollisuusmaat julkaisivat syksyllä 2016 suunnitelman¹⁴ siitä, miten ne aikovat täyttää kehitysmaille antamansa ilmastorahoituslupaukset vuoteen 2020 mennessä. Samaan aikaan myös OECD arvioi¹⁵ ilmastorahoituksen kasvua vuoteen 2020 saakka.

Teollisuusmaat vakuuttavat, että lupauksesta pidetään kiinni. Vuonna 2013 niiden julkinen ilmastorahoitus oli noin 38 miljardia dollaria ja vuonna 2014 noin 44 miljardia dollaria.

OECD puolestaan arvioi, että teollisuusmaiden ja kehitysrahoituslaitosten julkinen ilmastorahoitus nousee vuoteen 2020 mennessä noin puolella vuosien 2013–2014 tasosta, arviolta 67 miljardiin dollariin. Viimeinen kolmannes 100 miljardin dollarin potista, reilut 30 miljardia dollaria, aiotaan kattaa yksityisen sektorin tuella.

Suunta on siis oikea.

On silti syytä muistaa, että kansainvälinen ilmastorahoitus on vain yksi työkalu kamppailussa ilmastomuutosta vastaan. Ilman poliittista johdonmukaisuutta sen vaikutus on rajallinen.

Suuri osa globaaleista rahavirroista kulkee yhä väärään suuntaan, eli toimintaan, joka kiihdyttää ilmastomuutosta. Esimerkiksi fossiilisia polttoaineita tuetaan paljon avokätisemmin kuin ilmastorahoitusta, vaikka se on räikeässä ristiriidassa Pariisin sopimuksen tavoitteiden kanssa.

Pariisin ilmastopöytäkirja kannustaa kaikkia maailman maita ”sovittamaan rahoitusvirrat johdonmukaisiksi suhteessa vähäpäästöiseen kehityskulkuun”. Käytännössä tämä tarkoittaa, että fossiilisten polttoaineiden tukemista tulee luopua pikaisesti.

Tuoreen selvityksen mukaan pelkästään 11 EU-maata sekä EU:n omat instituutiot tukivat fossiilisia polttoaineita vuosina 2014–2016 keskimäärin 112 miljardilla eurolla vuodessa¹⁶. Toisin sanoen, teollisuusmaiden ilmastorahoitustavoite olisi mahdollista kattaa pelkästään ohjaamalla fossiilituet uudelleen.

Myös Suomi tukee fossiilisia polttoaineita esimerkiksi turpeen alennetun verokannan muodossa¹⁷, vaikka on vuodesta 2010 kuulunut kansainväliseen fossiilitukien poistoa ajavaan ryhmään nimeltä Friends of the Fossil Fuel Subsidies Reform¹⁸.

¹⁴ United Kingdom (2016)

¹⁵ OECD (2016)

¹⁶ Gençsü et al. (2017, 31)

¹⁷ Valtiovarainministeriö (2017b). Vuonna 2017 turpeen alempaa verokantaa tuetaan 148 miljoonalla eurolla.

¹⁸ Ulkoministeriö (2015d)

Laadussa parantamisen varaa

Vaikka teollisuusmaat ovat raportoineet, että ilmastorahoituksen määrä on nousussa, on sen laadussa yhä merkittäviä puutteita.

Ensinnäkin, huolestuttavan pieni osuus ilmastorahoituksesta kohdistuu vähiten kehittyneisiin LDC-maihin. Kohdistamalla rahoitusta näihin maihin on mahdollista tukea maailman köyhimpiä ihmisiä ilmastomuutoksen vaikutuksiin sopeutumisessa. Kehitysjärjestö Oxfam suosittelee, että vähintään neljännes ilmastorahoituksesta tulisi ohjata LDC-maihin.¹⁹

Toinen keskeinen ongelma on sopeutumisrahoituksen alhainen osuus. Vuosina 2013–2014 sopeutumiseen ohjattiin vain 16 prosenttia OECD-maiden ilmastorahoituksesta, vaikka maat ovat sitoutuneet ohjaamaan tukea tasaisesti hillintään ja sopeutumiseen. Käytännössä tämä tarkoittaa, että molempia tulisi tukea yhtä paljon.

Tasapaino hillinnän ja sopeutumisen välillä on mahdollista saavuttaa. Sopeutumiseen annettu tuki tuplaantuisi kertaheitolla, jos suurimmat rahoittajat Japani, Ranska, USA ja EU ohjaisivat siihen rahoituksestaan edes 35 prosenttia²⁰.

Suomen rahoituksesta sopeutumiseen on ohjattu vuosittain reilut 40 prosenttia²¹. On kuitenkin odotettavissa, että painotus siirtyy vuoden 2017 maksatuksissa huomattavasti vahvemmin hillinnän suuntaan Maailmanpankin kansainväliselle rahoitusyhtiölle IFC:lle tehdyn investoinnin myötä²².

Kolmanneksi, kansainvälisen yhteisymmärryksen saavuttaminen siitä, mitä ilmastorahoituksella tarkoitetaan, on pahasti myöhässä. Ilman yhteistä määritelmää kukin maa soveltaa omaa tulkintaansa siitä, mikä voidaan laskea ”uudeksi ja lisäiseksi”. Yhteinen määritelmä helpottaisi ilmastorahoituksen kokonaisuuden arviointia, toisi uskottavuutta teollisuusmaiden lupauksiin ja edistäisi ilmasto-neuvotteluita.

Kun yhteisymmärrystä ilmastorahoituksen määritelmästä ei ole, on raportointi väistämättä sekavaa eikä vastaa tuen todellista määrää. Rahoituksen paisuttelusta on tullut arkipäivää. Oxfam arvioi²³, että vuosina 2013–2014 raportoidusta 41 miljardin dollarin²⁴ julkisesta tuesta vain 11–21 miljardia dollaria oli todellista ilmastorahoitusta. Eroa selittävät laina- ja sijoitusmuotoinen tuki sekä saman rahoituksen laskeminen kahteen tai jopa kolmeen kertaan.

¹⁹ Oxfam (2016)

²⁰ Oxfam (2016, 14)

²¹ Tilastokeskus (tulossa).

Vuonna 2013 44 %, 2014 46 %, 2015 43 %, 2016 42 %.

²² International Finance Corporation (IFC). Ks. lisää s. 11, 13.

²³ Oxfam (2016, 5–6)

²⁴ Oxfam käyttää keskiarvoa vuosien 2013 ja 2014 julkisesta rahoituksesta, joka on noin 41 miljardia dollaria.

100 miljardia dollaria – paljon vai vähän?

Kansainvälinen ilmastorahoituslupaus

100 mrd. USD

Maailman asemenot 2016
1 686 mrd. USD
Mäntymaa (2017)

Globaalit fossiilituet 2015
5 300 mrd. USD
Coady et al (2017)

Maailman miljardöörien yhteenlaskettu omaisuus 2017
7 670 mrd. USD
Dolan & Kroll (2017)

Suomen rahoitus murroksessa

VUODESTA 2015 Suomen ilmatorahoituksessa on eletty murroskautta. Muutoksia on nähty niin rahoituksen tasossa, painotuksissa kuin läpinäkyvyydessä.

Muutokset alleviivaavat tarvetta laatia ilmatorahoitukselle nykyistä selkeämmät askelmerkit. Esimerkiksi kehityspoliittisen selonteon yhteydessä tulisi määritellä rahoituksen painopisteet, vähiten kehittyneille maille suunnatun tuen osuus sekä rahoituksen tasainen jakautuminen hillinnän ja sopeutumisen välillä. Lisäksi tulisi laatia suunnitelma rahoituksen tavoitellusta vuositasosta vuosille 2020 ja 2025 niin, että rahoitus nousee vuoteen 2020 mennessä vähintään 200 miljoonaan euroon vuodessa.

Suunnitelma lisäisi Suomen antaman tuen läpinäkyvyyttä ja ennakoitavuutta sekä rajaisi viimeisten kahden vuoden aikana nähtyjä rajuja heilahteluita.

Rahoituksen tasossa suuria heilahteluita

Suomi on YK:n ilmastopoliittisen mukaisesti myöntänyt ilmatorahoitusta 1990-luvulta alkaen. Vuodesta 2010 lähtien rahoitus on ollut osa teollisuusmaiden sadan miljardin dollarin tavoitetta.

Suomen ilmatorahoitus katetaan kokonaisuudessaan kehitysyhteistyön määrärahoista. Vuonna 2015, kun Pariisin ilmastopoliittinen allekirjoitettiin, Suomen hallitus teki historiallisen suuren kehitysapuleikkauksen.²⁵ Ne iskivät suoraan Suomen kehitysmaille antamaan ilmastotukeen.

Vuoteen 2016 asti Suomen pitkän aikavälin suuntaus kansainvälisessä ilmatorahoituksessa oli kasvava. Vuositainen rahoitus oli noin sadan miljoonan luokkaa vuodesta 2012, ja vielä vuonna 2015 se oli 115 miljoonaa euroa. Vuonna 2016 rahoituksen taso romahti 43 miljoonaan. Pudotusta edelliseen vuoteen kertyi huimat 63 prosenttia.

Kehitysapuleikkausten lisäksi rahoituksen vapaapudotusta vuonna 2016 selittää hallitusohjelmassa tehty päätös ohjata EU:n päästöhuutokauppatulot pois kehitys- ja ilmatorahoituksesta.

Vuoden 2017 maksatuksissa tilanne muuttuu ainakin paperilla paremmaksi. Ulkoministeriö julkisti²⁶ lokakuussa 2017 Maailmanpankin kansainväliselle rahoitusyhtiölle IFC:lle 114 miljoonan euron rahoituksen²⁷. Vuonna 2017

25 Kepa (2017)

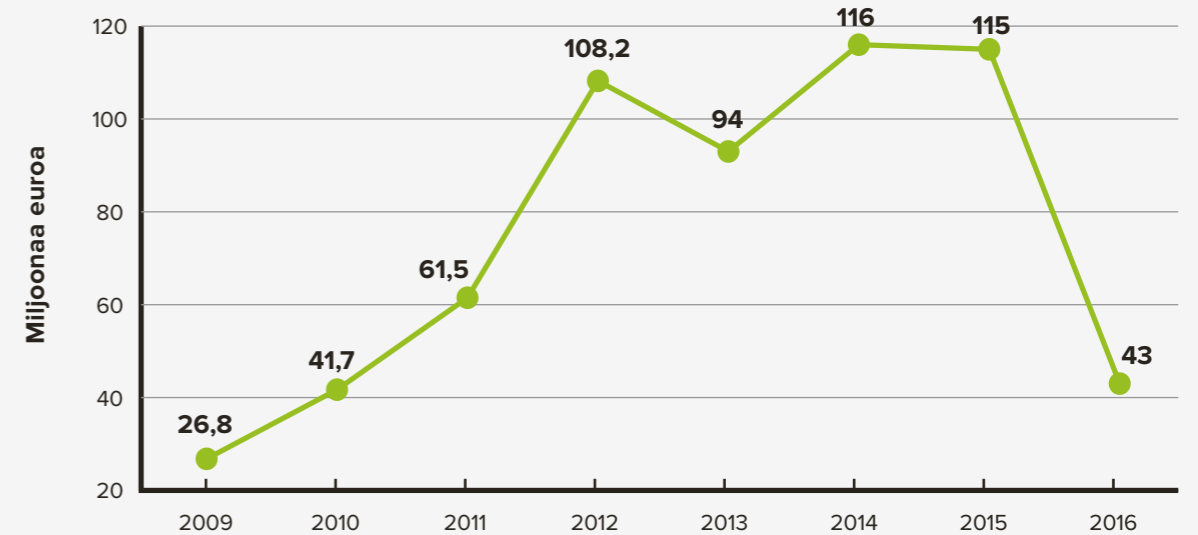
26 Ulkoministeriö (2017)

27 Katja (2017)

KEPA

Suomen kansainvälinen ilmatorahoitus 2009–2016

Lähde: Tilastokeskus (tulossa), Tilastokeskus ja Ympäristöministeriö (2013), Ulkoministeriö

maksetaan 68 miljoonaa euroa, mikä kääntää Suomen ilmatorahoitusmaksatusten suunnan nousuun. Loput 46 miljoonaa maksetaan vuosina 2018–2019.

Tuki on sijoitusta, ei lahjamuotoista apua.

Painopiste lahjasta sijoitukseen

Ilmatorahoituksen ohella myös Suomen kehityspoliittikasassa on meneillään suuri muutos. Tuen painopiste on siirtynyt yhä vahvemmin yksityisen sektorin tukemiseen. Vastavaa trendiä on nähtävissä myös kansainvälisesti.

Hallitus loi vuonna 2015 uuden budjettimomentin, kehitysyhteistyön finanssisijoitukset. Nämä sijoitukset ovat merkittävä osa Suomen sitoumusta²⁸ Pariisin ilmastopoliittisen alla. Momentille ohjattiin 530 miljoonaa euroa "uutta sijoitusmuotoista tukea", joka on tarkoitettu investoimaan vuosina 2015–2019 erityisesti kehitysmaiden ilmatorahankkeisiin. Vuositainen jakovara on noin 130 miljoonaa euroa.

Samaan aikaan Suomen lahjamuotoisesta kehitysyhteistyöstä kuitenkin leikattiin yli 300 miljoonaa euroa vuodessa²⁹. Sen seurauksena Suomen tuki muun muassa ilmatorahankkeita kehitysmaissa rahoittavalle Maailmanpankin alaiselle kehitysjärjestölle IDA:lle³⁰ putosi 256 miljoonasta eurosta vuonna 2013³¹ 105 miljoonaan euroon

28 UNFCCC (2017)

29 Ks. lisätietoa kehitysyhteistyön leikkauksista julkaisusta Kepa (2017)

30 International Development Association

31 Ulkoministeriö (2013)

Päästökauppatulot ilmastolta teollisuudelle

Sipilän hallitus lopetti¹ ensitöikseen EU:n päästöhuutokauppatulojen ohjaamisen kehitys- ja ilmatorahatoimiin. Päätös on tehnyt merkittävän loven rahoitukseen. Esimerkiksi vielä vuonna 2014 päästöhuutokauppatuloja ohjattiin kehitysyhteistyöhön 69 miljoonaa euroa².

Syksyllä 2016 hallitus päätti³ tutkijoiden ja järjestöjen⁴ vastustuksesta huolimatta ohjata päästöhuutokaupan tuloja sähköintensiiviselle teollisuudelle.

Päästökaupan ajatuksena on saada saastuttajat maksamaan tuottamistaan päästöistä. Nyt Suomi sen sijaan maksaa saastuttajille.

1 Valtioneuvosto (2015, 23)

2 Kehityspoliittinen toimikunta (2016)

3 HE 147/2016 vp

4 Kepa (2016), WWF (2016), Suomen luonnonsuojeluliitto (2016)

Mistä rahaa ilmastotoimiin?

Viime vuosina Suomen ilmastorahoitus on ollut noin sata miljoonaa euroa vuodessa (2016 poikkeus, 43 miljoonaa).

Vuoteen 2020 mennessä Suomen rahoituksen tulisi nousta 200 miljoonan euron vuositasolle.

Rahoituslähteitä on lukuisia:

1. Turpeen alempi verokanta, veromenetykset vuonna 2017¹

148 M€

2. Päästöhuutokaupan epäsuorien kustannusten kompensointi teollisuudelle 2017–2021²

232 M€

3. Suomen menetykset aggressiivisen verosuunnittelun vuoksi³

430–1 400 M€

4. Ympäristön kannalta haitalliset tuet Suomessa⁴

3 000–4 000 M€

1) Valtiovarainministeriö (2017b)
2) HE147/2016up
3) Finnwatch (2017)
4) YM (2013)

Lisätietoa ilmastorahoituksen lähteistä Kepan julkaisussa Ilmastorahoitus ja Suomi (2013), Kepan ja Kirkon ulkomaanavun suomeksi toimittamassa raportissa Uutta rahaa – Miten ilmastolasku maksetaan? (2012). Katso myös Durand et al. (2016, 13–19)

vuonna 2016³². Pudotusta kahden rahoituskierron välillä oli siten peräti 150 miljoonaa euroa.

Finanssisijoitusinstrumentin käyttö poikkeaa tavanomaisesta lahjamuotoisesta kehitysyhteistyörahoituksesta siten, että sille on ennalta asetettu odote tuotosta ja palautusta. Rahat ja mahdolliset tuotot palautuvat Suomeen sen sijaan, että ne jäisivät pysyvästi köyhiin maihin, kuten lahjamuotoisessa avussa.

Finanssisijoitusten ja pehmeäehtoisten lainojen ajatuksena on houkuttaa mukaan myös yksityistä rahaa, jotta ilmastotyöhön ohjautuisi alkuperäistä investointia suurempi rahavirta. Yksityinen rahoitus suosii nousevia talouksia ja keskitulon maita, joissa sijoituksille on odotettavissa voittoja.

OECD arvioi vuonna 2015, että vuosien 2013–2014 yksityisestä ilmastorahoituksesta 90 prosenttia suuntautui hillintätoimiin³³. Tämä poikkeaa huomattavasti kansainvälisestä tavoitteesta ohjata rahoitusta yhtä paljon hillintään ja sopeutumiseen.

Finfundin sijoituksissa painottuu ilmasto

Vuonna 2016 finanssisijoituksen vuosittainen noin 130 miljoonan euron määrä ohjattiin valtion kehitysrahoituslaitos Finfundille, joka pyrkii suuntaamaan sijoituksiaan 60 prosenttia ilmastohankkeisiin. Rahoitus raportoidaan ilmastorahoituksena sitä mukaa, kun maksatukset näkyvät kohdemaissa ja täyttävät kansainvälisen ilmastorahoituksen kriteerit. Siten Finfundille osoitettu rahoitus ei näy ilmastorahoitustilastoissa yhdellä kertaa, vaan hillalleen tulevina vuosina.

Vuoden 2016 Suomen raportoimasta ilmastorahoituksesta Finfundin kautta ohjattiin noin 7,6 miljoonaa euroa. Osuus laski vuodesta 2015 reilut kuusi miljoonaa euroa, mutta sen odotetaan jälleen nousevan lähivuosina, kun hankkeet etenevät maksatusvaiheeseen. Heilahtelut maksatuksissa ovat Finfundin osalta tavallisia.

Suomen kehityspoliittikkaa arvioiva kehityspoliittinen toimikunta on kiinnittänyt huomiota Finfundin finanssisijoitusten ilmastokestävyyteen. Toimikunta suosittaa³⁴, että kaikki Suomen tekemät finanssisijoitukset ilmastorahoitukseen ovat ilmastokestäviä. Energiainvestointien tulee suuntautua ainoastaan selkeät kestävyyskriteerit täyttävään uusiutuvaan energiaan, kuten aurinko- tai tuulivoimaan. Investoinneilla ei tule tukea fossiilienergian, kuten hiilen tai öljyn hyödyntämistä, eikä turvetta. Läpinäkyvyyden vuoksi on tärkeää, että finanssisijoitusten raportoinnissa tulee noudattaa vastaavaa avoimuutta kuin ulkoministeriön muussa ilmastorahoituksessa.

32) Valtioneuvosto (2016b)

33) OECD (2015, 29)

34) Kehityspoliittinen toimikunta (2017)

Finfundin toimintaa ohjaavat Suomen kehityspoliittinen selonteko³⁵ sekä ulkoministeriö. Merkittävä ohjausta tukeva työkalu on vuosittain päivitettävä omistajaohjausmuistio. Kansalaisjärjestöt³⁶ ovat tarjonneet aktiivisesti tukeaan Finfundin sijoitusten läpinäkyvyyden ja ilmastokeskävyyden kehittämiseksi. Vuoden 2017 toimintaa ohjaavassa omistajaohjausmuistiossa³⁷ Finfundilta kiellettiin sijoitukset turpeeseen, mutta kokonaisuudessaan fossiilisen energian hankkeet eivät vielä ole mustalla listalla.

Samaan aikaan kun vuoden 2017 muistiota laadittiin, Finfund julkisti³⁸ mittavan 15 miljoonan dollarin investoinnin ruandalaiseen turvevoimalaan³⁹. Investointia on perusteltu ensisijaisesti sen tuomilla kehitysvaiikutuksilla, eikä sitä tulla raportoimaan Suomen kansainvälisenä ilmastorahoituksena⁴⁰. Sijoitus kuitenkin kertoo tarpeesta avoimelle keskustelulle Suomen kehitysyhteistyövarojen käytöstä ja niiden ilmastokestävyydestä ja johdonmukaisuudesta.

Kehityspoliittinen toimikunta suosittaa, että kaikki Suomen tekemät finanssisijoitukset ilmastorahoitukseen ovat ilmastokestäviä.

Ilmastotoimia Maailmanpankin kautta

Vuonna 2017 valtaosa 130 miljoonan finanssisijoituspotista, 114 miljoonaa, myönnettiin Maailmanpankin kansainväliselle rahoitusyhtiölle IFC:lle. Yhtiön alaisuuteen perustettiin erillinen rahasto, johon sijoitetaan 68 miljoonaa euroa vuonna 2017 ja loput 46 miljoonaa vuosina 2018–2019. Rahaston kesto on 25 vuotta, minkä kuluessa alkusijoituksen ja mahdollisten tuottojen tulisi palautua Suomeen.

Suomi on uuden rahaston ainoa rahoittaja, mutta toivoo siihen mukaan IFC:n rahaa sekä muita rahoittajia. Rahasto tukee ilmastohankkeita kehitysmaissa, joiksi lasketaan vähiten kehittyneet LDC-maat, muut matalan tulotason maat sekä alemman keskitulotason maat. Ylemmän keskitulotason maihin kohdistuvia investointeja voidaan ulkoministeriön mukaan tehdä poikkeustapauksissa. Toistaiseksi on epäselvää, kuinka suuri osa rahaston sijoituksista tullaan ohjaamaan ilmastomuutoksen hillintään ja kuinka suuri osa sopeutumishankkeisiin.

Ajatushautomo E3G:n tuoreessa katsauksessa⁴¹ arvioidaan kansainvälisten kehitysrahoituslaitosten ja Maail-

35) Valtioneuvosto (2016a)

36) Kymmenen kansalaisjärjestön suositukset (2017), Finnwatch (2017)

37) Ulkoministeriö (2016)

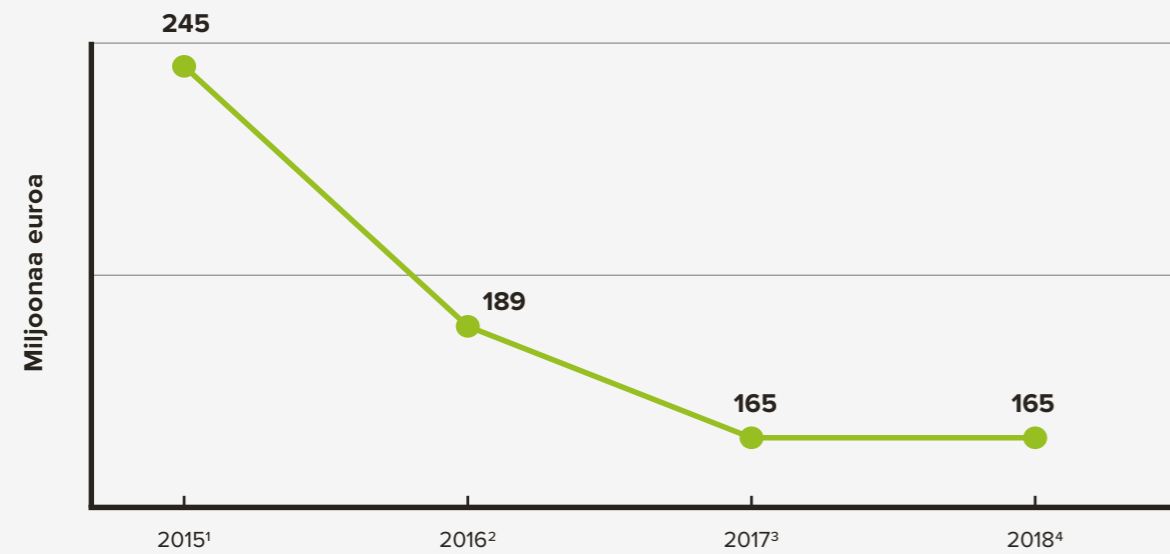
38) Finfund (2016)

39) HQ Power (2017)

40) Ulkoministeriö, sähköposti 28.9.2017

41) Wright et al. (2017)

Ilmastokestävyttä edistävän kehitysyhteistyön arvo (budjettilukuja)

Ilmastokestävyttä edistävän kehitysyhteistyön arvo laskee vuosina 2015–2017 arviolta 80 miljoonaa euroa.

- 1) Valtiovarainministeriö (2016b)
 2) UM:n sähköposti, tarkentunut luku, TAE2018: 178
 3) Valtiovarainministeriö (2017a), ennakoitu
 4) Valtiovarainministeriö (2017a), ennakoitu

Miksi aina jauhetaan rahasta?

Rahoitus on vuodesta toiseen ilmastoneuvottelujen kuuma peruna. Teollisuusmaat lupasivat jo vuonna 1992 tukea köyhiä maita näiden kamppailussa ilmastomuutosta vastaan. Globaaleja päästöjä pitää vähentää nopeasti. Ajatuksena on, että vauraat maat tukevat päästöjen vähentämistä maissa, joilla ei ole varaa nopeaan teknologiseen muutokseen. Lisäksi tuetaan köyhiä, joiden elämään ilmastomuutos vaikuttaa vakavimmin.

Monet köyhät kehitysmaat haluavat varmuuden rahallisesta tuesta ennen kuin ne sitoutuvat mittaviin päästövähennyksiin – varsinkin jos vaikuttaa siltä, että teollisuusmaat hangoittelevat vastaan omien päästöleikkaustensa kanssa.

Vuonna 2009 saatiin aikaan sitoumus siitä, että teollisuusmaat tukevat köyhiä maita vuosittain vähintään sadalla miljardilla dollarilla vuoteen 2020 mennessä. Sovittiin, että rahoitus on uutta ja lisäistä. Silti esimerkik-

si kehitysjärjestö Oxfam on kritisoinut, että suuri joukko teollisuusmaita ottaa ilmastorahoituksensa kehitysyhteistyöhön tarkoitetuista varoista. Näin toimii myös Suomi. Tämä on omiaan lisäämään epäluuloa teollisuusmaiden sitoutumista kohtaan. Vitkuttelu ilmastorahoituksessa hidastaa koko ilmastoneuvottelujä.

Ilmastorahoituksella on köyhille maille suuri symbolinen merkitys. Sadan miljardin dollarin vuosittainen lupaus kuulostaa äkkiseltään suurelta, mutta kalpenee nopeasti maailman asemenojen ja fossiilisten polttoaineiden tukien rinnalla (ks. kuva sivulla 7). Teollisuusmaat tekisivät viisaasti, mikäli ne ohjaisivat ilmastorahoitukseen aidosti uutta rahaa. Tämä nopeuttaisi myös köyhien maiden sitoutumista entistä kunnianhimoisempiin päästövähennyksiin.

Lopputulos olisi kaikkien kannalta lottovoitto: maailmalla olisi mahdollisuus rajata lämpeneminen 1,5 asteeseen.

manpankkiryhmän eri rahoitushaarojen sijoituksia ilmastohankkeisiin sekä fossiiliseen energiaan. Kansainväliset kehityspankit ovat merkittäviä ilmastorahoituksen myöntäjiä, vuonna 2016 ne ilmoittivat sijoittaneensa ilmastotoimiin yhteensä noin 27 miljardia dollaria⁴².

Katsauksen mukaan IFC suuntaa kokonaissijoituksiinsa fossiiliseen energiaan suuremman osuuden kuin esimerkiksi kehitysjärjestö IDA, jonka rahoittamista Suomi on merkittävästi vähentänyt. Uuden rahaston luominen myös hajauttaa ilmastorahoituksen arkkitehtuuria, vaikka kansainvälisesti tavoitteena on ollut selkeyttää sitä.

Pariisin ilmastopöytäkirjan ja YK:n ilmastopöytäkirjan UNFCCC:n alle perustettu Vihreä ilmastorahasto toimii sopimusten rahoitusinstrumenttina. Uuden rahaston perustamisen sijaan Suomen olisi luontevaa ohjata tukeaan Vihreälle ilmastorahastolle etenkin nyt, kun Suomella on sen johtokunnassa edustaja vuoden 2018 loppuun saakka.

Ilmastokestävyttä edistäväksi kehitysyhteistyöksi lasketaan kaikki rahoitus, jossa on mukana pienikin ilmastotoimia edistävä komponentti.

Halua uuden rahaston perustamiseen voi selittää se, että tuki Vihreälle ilmastorahastolle näkyy Suomen valtiontaloudessa menona ja osana kehitysyhteistyön määrärahoja, joita hallitus leikkasi rajusti. IFC:n alaisen rahaston tuki on puolestaan mahdollista ohjata budjettikehyksen ulkopuolelta ja saada myöhemmin takaisin, joskin investoinnin palautuminen varmistuu vasta tulevaisuudessa. Sijoitusrahastolla on lisäksi tarkoitus tukea suomalaisyritysten toimintaa kehitysmaissa.

Sekä lahjarahalle että sijoituksille on kysyntää kamppailussa ilmastomuutosta vastaan. Tuhannen taalan kysymys on se, mitä Suomen kehitysyhteistyön rajallisilla resursseilla kannattaa ilmastomuutoksen aiheuttamien vaikutusten vähentämiseksi ja köyhimpien ihmisten tilanteen parantamiseksi ensisijaisesti tukea.

42 Inter-American Development Bank et al. (2016, 4)

Suomen tuki sopeutumiseen

Suomen painotus sijoitusmuotoiseen tukeen vaikuttaa todennäköisesti tuen jakautumiseen sopeutumisen ja hillinnän välillä. Perinteisesti Suomen tuesta noin 40 prosenttia on suuntautunut sopeutumiseen. Pariisin sopimuksen suositus siitä, että ilmastorahoituksen tulisi jakautua tasaisesti hillinnän ja sopeutumisen välillä, vaatisi Suomea vähentämisen sijaan lisäämään sopeutumisen tukea.

Uusi painotus näkyy Suomen maksatuksissa vuonna 2016. Vielä vuonna 2014 Suomi rahoitti niin Vähiten kehittyneiden maiden rahastoa (Least Developed Countries Fund, LDCF), Ilmastomuutoksen erityisrahastoa (Special Climate Change Fund, SCCF) kuin Sopeutumisrahastoa (Adaptation Fund).

Vaikka Suomi yhä ilmoittaa olevansa vähiten kehittyneitä maita tukevien rahastojen vakituinen tukija, ei niille maksettu vuonna 2016 lainkaan tukea.⁴³

Tulevan rahoitustason läpinäkyvyys heikentynyt

Ilmastorahoituksen tason arvioinnista ja seurannasta on kuluvan hallituskauden aikana tullut entistä vaikeampaa. Vielä vuosien 2013, 2014 ja 2015 talousarvioesityksiin sisältyi arvio Suomen ilmastorahoituksen osuudesta varsinaisista kehitysyhteistyöstä.

Vuoden 2016 esityksessä määrällistä arviota ei ole, ja vuosien 2017 ja 2018 talousarvioesityksissä ilmastorahoituksen on korvannut arvio ”ilmastokestävyttä edistävästä kehitysyhteistyöstä”. Se on eri asia kuin Suomen kansainvälinen ilmastorahoitus.

Ilmastokestävyttä edistäväksi kehitysyhteistyöksi lasketaan kaikki rahoitus, jossa on mukana pienikin ilmastotoimia edistävä komponentti. Jos miljoonan euron hankkeesta 100 000 euron osuus tukee ilmastomuutokseen sopeutumista, lasketaan koko miljoona ilmastokestävyttä edistäväksi yhteistyöksi. YK:n ja OECD:n määritelmien mukaan ilmastorahoitusta on kuitenkin vain 100 000 euron komponentti, siis kymmenesosa kokonaissummasta.

Raportointitavan muutos hankaloittaa todellisen ilmastorahoituksen tason seuranta ja antaa pahimmassa tapauksessa harhaanjohtavan kuvan Suomen rahoitustasosta.

Ilmastokestävyttä edistävän kehitysyhteistyön arvo on laskenut vuoden 2015 toteutuneesta 245 miljoonasta eurosta vuoden 2016 toteutuneeseen 189 miljoonaan euroon. Vuodelle 2017 ennakoitu luku on 165 miljoonaa euroa. Pudotusta vuosien 2015 ja 2017 välillä on noin kolmannes, 80 miljoonaa euroa.

43 Tilastokeskus (tulossa, 221)

Ilmastorahoituksen tulevaisuus

Kaikkeen ei voi sopeutua

Aina ilmastonmuutoksen aiheuttamaa tuhoa ei voi korvata. Vahingoilla ja menetyksillä tarkoitetaan tilanteita, joissa ilmastonmuutoksen hillintä ei riitä estämään haitallisia vaikutuksia eikä ympäristön muutoksiin ole enää mahdollista sopeutua. Kun nouseva merenpinta nielaisee kodin ja elinkeinon, on ihmisiä tuettava uuden elämän rakentamisessa.

Kaikki tämä vaatii resursseja. Etenkin pienet saarivaltiot ovat ilmastoneuvotteluiden alusta saakka vaatineet vahinkojen ja menetysten tuomista osaksi keskusteluja.

Pariisin ilmastopöytäkirjassa otettiin suuri harppaus, kun vahingot ja menetykset mainittiin omana kokonaisuutenaan ilmastonmuutoksen hillinnän ja sopeutumisen rinnalla. On mahdollista, että ilmastorahoituksen määrit-

mä kattaa tulevaisuudessa myös vahingot ja menetykset. Tähän myös Suomen olisi hyvä varautua.

Myös ilmastosiirtolaisten määrän kasvu lisää painetta vastata vahinkoihin ja menetyksiin. Luonnonkatastrofit ovat jo nyt suurempi siirtolaisuuden taustasyy kuin sodat ja konfliktit. Esimerkiksi vuonna 2016 konfliktit ja väkivalta ajoivat siirtolaisiksi kotimaansa sisällä noin seitsemän miljoonaa ihmistä, kun taas luonnonkatastrofien vuoksi yli 24 miljoonaa ihmistä joutui lähtemään kodeistaan.⁴⁴

Hyvällä raportoinnilla parempia tuloksia

Ilmastorahoituksen raportoinnin laatu on monella tavalla tärkeää. Läpinäkyvällä raportoinnilla voidaan rakentaa

44 IDMC (2016)

ISTOCK

luottamusta teollisuusmaiden ja kehitysmaiden välille. Tämä on avainasemassa, jotta Pariisin ilmastopöytäkirjan säännöistä päästään sopuun ennen sopimuksen toimeenpanoa vuonna 2020. Kansainväliset neuvottelut sekä ilmastorahoituksen määritelmästä että sen raportoinnista jatkuvat vuoden 2018 loppuun saakka, jolloin Pariisin ilmastopöytäkirjan sääntöjen tulisi olla valmiit.

Asianmukainen raportointi antaa hyvän pohjan tulevan ilmastorahoituksen suunnittelulle ja mahdollistaa aikaisempien virheiden korjaamisen sekä tarjoaa veronmaksajille selkeän kuvan siitä, mihin verorahoja on käytetty.

Ilmastotoimien rahoitukselle ja kohdemaissa toteutettaville toimenpiteille tuleekin olla uskottavat ja läpinäkyvät seuranta-, raportointi- ja todentamisyjärjestelmät (Measu-

ring, Reporting and Verifying, MRV). Näiden avulla on pystyttävä varmentamaan luotettavasti ja riippumattomasti sekä ilmastonmuutoksen hillintä- että sopeutumistoimenpiteiden vaikutukset. Ideaalitulanteessa tieto ilmastorahoituksesta on ajantasaista, läpinäkyvää ja helposti kaikkien saatavilla.

Ilmastorahoituksen raportoinnin tukena käytetään niin kutsuttuja Rion tunnusmerkkejä (Rio Markers). OECD:n kehitysapukomitea DAC ryhtyi vuonna 1998 keräämään tietoa jäsenmaidensa tuesta Rion kestävän kehityksen julistuksen tavoitteille. Näiden tunnusmerkkien avulla pystytään tunnistamaan eri kehitysyhteistyöhankkeiden ilmastonmuutoksen hillintään tai siihen sopeutumiseen liittyvät osa-alueet. Myös Suomi käyttää ilmastorahoituksen raportoinnissa Rion tunnusmerkkejä.

Suomen ilmastotyö kehitysyhteistyövaroista

Suuri ongelma Suomen ilmastorahoituksessa on se, että hallitus nipistää varat köyhyyden vähentämiseen tarkoitusta kehitysavusta. Se, että samalle rahalle annetaan kaksi nimeä, ei lisää käytössä olevia resursseja.

Ilmastorahoituksella kikkailu on mahdollista, sillä rahoituksen määritelmästä ei ole kansainvälistä yksimielisyyttä. Kansalaisjärjestöt ovat jo vuosia vaatineet Suomea ottamaan käyttöön ilmastorahoituksen määritelmän, joka turvaa sekä ilmasto- että kehitystavoitteiden edistämisen⁴⁵.

Tällä hetkellä Suomi määrittelee lisäksi ilmastorahoituksen nettolisäyksenä verrattuna vuoteen 2009. Tämä tarkoittaa sitä, että Kööpenhaminan ilmastokokouksen jälkeen laskettiin yhteen kaikki kehitysmailla myönnetty ilmastotuki vuonna 2009. Näin saatiin selville lähtötaso – 27 miljoonaa euroa – johon ilmastorahoituksen määrää verrataan.

Jos rahoituksen määrä yksittäisenä vuonna ylittää lähtötason, on se Suomen tulokseen mukaan uutta ja lisäksi. Esimerkiksi vuonna 2016 Suomen ilmastorahoituksen maksatukset olivat 43 miljoonaa euroa, jolloin lisärahan osuus oli 16 miljoonaa euroa verrattuna lähtötasoon.

Suomen raportointikäytännöt saavat kiitosta

Suomi raportoi ilmastorahoituksestaan EU:lle, YK:lle ja OECD:n kehitysapukomitea DAC:lle.⁴⁶ Suomen raportointikäytännöt pärjäävät kansainvälisessä vertailussa hyvin. Suomi on panostanut ilmastorahoituksen raportoinnin yksityiskohtaisuuteen ja ajanut käytäntöjen yhtenäistämistä niin EU-tasolla kuin kansainvälisesti. Tällä linjalla tulee jatkaa myös tulevissa kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa.

45 Ks. lisätietoa hyvän ilmastorahoituksen määritelmästä julkaisusta Climate Action Network (2016)

46 Järjestelmät ovat nimeltään EU Mechanism for Monitoring and Reporting (MMR), UNFCCC common tabular format (CTF) ja OECD DAC Creditor Reporting System (CRS).

Kahdenvälisissä hankkeissa pyritään mahdollisimman totuudenmukaisesti määrittelemään ilmastonmuutoksen hillintään tai siihen sopeutumiseen ohjattu rahoitusosuus. Vastaava laskentatapa on käytössä vain harvassa maassa, kuten Sveitsissä⁴⁷ ja Belgiassa⁴⁸. Myös siihen, ettei raportointi johda tuplalaskentaan, kiinnitetään huomiota.

Kehityspankkien kautta ohjatun rahoituksen osalta raportoidaan ilmastorahoitusosuus vain, jos rahasto itse on pystynyt määrittelemään, kuinka suuri laskennallinen osuus sen myöntämästä rahoituksesta on ilmastorahoitusta.⁴⁹

Suomella onkin annettavaa myös muille Pohjoismaille. Esimerkiksi Tanska ja Norja eivät jaottele ilmastorahoituksen osuutta yhtä hienojakoisesti kuin Suomi, mikä vaikeuttaa ilmastorahoituksen tason arviointia ja johtaa pahimmillaan tuen paisutteluun.

47 Swiss Confederation (2016, 89)

48 Appelt ja Dejgaard (2017, 48)

49 EIONET (2017a), Tilastokeskus (tulossa, 222)

Suomen ilmastorahoituksen raportointia tulee kehittää yhä siten, että ilmastorahoituksen hillintään ja sopeutumiseen ohjattu rahoitusosuus sovitaan jo hankkeen suunnitteluvaiheessa. Lisäksi ilmastorahoituksena raportoitujen rahoitusosuuksien todenmukaisuutta tulee arvioida jälkikäteen. Tällä hetkellä arvioiden oikeellisuutta ei varmisteta, jolloin vaarana on rahoituksen ali- tai yliraportointi.

ILMASTORAHOTUKSEN RAPORTOINTI on esimerkki siitä, miten Suomi voi osaltaan edistää kansainvälisiä ilmastoneuvotteluita ja ilmastonmuutoksen vastaista työtä. Meillä on eväät tehdä Pariisin ilmastopimuksen tavoitteiden mukaista politiikkaa, jos vain tahdomme. Aikaa ei kuitenkaan ole hukattavaksi.

Tanska ja Norja suurpiirteisiä

Ilmastorahoituksen raportoinnin moninaisuutta kuvaa hyvin se, että yhteistä raportointitapaa ei ole edes Pohjoismailla. Esimerkiksi Suomi, Tanska ja Norja raportoivat ilmastorahoituksensa eri tavoin, vaikka kaikki tekevät rahoituksesta tiliä OECD:n kehitysapukomitea DAC:lle.

Suomi pyrkii raportoimaan ilmastorahoituksena sen osuuden monenvälisestä, esimerkiksi kehityspankeille ohjatusta rahoituksesta, joka todellisuudessa käytetään ilmastotoimiin kehitysmaissa¹.

Kahdenvälisestä tuesta pyritään määrittämään se osuus, joka menee suoraan joko ilmastonmuutoksen hillintään tai sen vaikutuksiin sopeutumiseen. Määrä vaihteli vuonna 2016 kahden ja sadan prosentin välillä².

Jos esimerkiksi maaseudun ruokaturvaa edistävä hanke sisältää kymmenen prosentin edestä tukea ilmastonmuutokseen sopeutumiseen, Suomi raportoii hankkeen kokonaiskuluista OECD:lle vain ilmastokomponentin, eli kymmenen prosentin arvosta ilmastorahoitusta.

On esimerkillistä, että Suomi välttää tuplalaskentaa

ja ilmastorahoituksen yliraportointia. Suomen mallia tulisikin edistää myös muissa Pohjoismaissa.

Esimerkiksi Tanska ja Norja voisivat ottaa raportoinnissaan mallia Suomesta. Näissä maissa ilmastorahoituksen raportoinnissa ollaan Suomea huomattavasti suurpiirteisempiä.

Tanskassa rahoitettavat hankkeet jaetaan kolmeen ryhmään sen mukaan, suuntautuuko tuki ilmastotoimiin vai ei. Ensimmäisessä ryhmässä ilmastotoimia ei tueta lainkaan, toisessa ilmastotoimilla on merkittävä rooli ja kolmannessa ne ovat hankkeen pääasiallinen tavoite. Riippuen siitä, mikä kategoria on kyseessä, raportoidaan hankkeen kokonaiskuluista ilmastorahoituksena 0, 50 tai 100 prosenttia.³

Norjassa mutkat on vedetty todella suoriksi. Hankkeet joko ovat tai eivät ole ilmastorahoitusta. Raportoinnissa vaihtoehtoja on tasan kaksi: 0 tai 100 prosenttia.⁴

Näin karkea luokittelu johtaa helposti siihen, että ilmastorahoituksen todellinen suuruusluokka hämärtyy. Raportointitapa myös mahdollistaa ilmastorahoituksen paisuttelun.

1 Tilastokeskus (tulossa)

2 Ulkoministeriö, sähköposti 19.10.2017

3 Appelt ja Dejgaard (2017)

4 Appelt ja Dejgaard (tulossa, 7)

Kepan ajankohtaiskatsaukset

Kepan ajankohtaiskatsaukset -sarja tarttuu ajankohtaisiin kehityskysymyksiin. Katsaukset taustoittavat ja antavat uusia näkökulmia julkiseen keskusteluun nousseisiin aiheisiin. Niissä esitetään myös suosituksia poliittisista ratkaisuista köyhyyden vähentämiseksi ja ihmisoikeuksien vahvistamiseksi. Katsaukset käsittelevät muun muassa kehitysyhteistyötä, globaaleja talouskysymyksiä ja ilmastopoliitikkaa.

Katsaukset löytyvät Kepan verkkosivuilta:
kepa.fi/ajankohtaiskatsaukset

OIKEUDENMUKAISEN
MAAILMAN PUOLESTA

Elimäenkatu 25–27 (5. krs)
00510 Helsinki, Finland
info@kepa.fi
www.kepa.fi